

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЖКГ

ECONOMIC SECURITY IN THE SYSTEM OF OPERATIONAL ACTIVITY OF HOUSING ENTERPRISE

Метою статті є дослідження теоретико-методичних засад формування економічної безпеки та розроблення шляхів підвищення рівня економічної безпеки підприємств житлово-комунальної сфери на прикладі «Івано-Франківськводокотехпром». Розглянуто сутність дефініції «економічна безпека». Ідентифіковано основні проблеми економічної безпеки підприємства «Івано-Франківськводокотехпром». Досліджено стан техніко-технологічної складової частини економічної безпеки підприємства (зокрема, значна зношеність основних фондів підприємства, недостатній рівень впровадження в операційний процес нових технологій). Проаналізовано пріоритетні завдання житлово-комунального господарства, визначені програмою соціально-економічного та культурного розвитку Івано-Франківської області. Розроблено рекомендації щодо посилення економічної безпеки «Івано-Франківськводокотехпром» як передумови підвищення ефективності операційної діяльності підприємства.

Ключові слова: операційна діяльність, економічна безпека, техніко-технологічна складова частина економічної безпеки, житлово-комунальне господарство (ЖКГ), житлово-комунальні послуги, водопровідно-каналізаційні мережі, водопровідні та каналізаційні насосні станції.

Целью статьи является исследование теоретико-методических основ форми-

рования экономической безопасности и разработка путей повышения уровня экономической безопасности предприятий жилищно-коммунальной сферы на примере «Ивано-Франковскводозкотехпром». Рассмотрена сущность дефиниции «экономическая безопасность». Идентифицированы основные проблемы экономической безопасности предприятия «Ивано-Франковскводозкотехпром». Исследовано состояние технико-технологической составляющей экономической безопасности предприятия (в частности, значительная изношенность основных фондов предприятия, недостаточный уровень внедрения в операционный процесс новых технологий). Проанализированы приоритетные задачи жилищно-коммунального хозяйства, определенные программой социально-экономического и культурного развития Ивано-Франковской области. Разработаны рекомендации по усилению экономической безопасности «Ивано-Франковскводозкотехпром» как предпосылки повышения эффективности операционной деятельности предприятия.

Ключевые слова: операционная деятельность, экономическая безопасность, технико-технологическая составляющая экономической безопасности, жилищно-коммунальное хозяйство (ЖКХ), жилищно-коммунальные услуги, водопроводно-канализационные сети, водопроводные и канализационные насосные станции.

УДК 332.8

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct46-8>

Овецька О.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри
менеджменту і адміністрування
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу

Ovetska Olha

Ivano-Frankivsk National Technical
University of Oil and Gas

The purpose of this article is studying the theoretical and methodological foundations of economic security and develop ways to increase the level of economic security of housing and communal services on the example of "Ivano-Frankivskvodokotekhprom". The essence of the definition of "economic security" is considered. The specifics of operational activity of the communal enterprise "Ivano-Frankivskvodokotekhprom" are investigated: extraction, production and transportation to consumers of drinking water; reception and discharge of wastewater; services to the population for water supply and sewerage networks to individual houses, etc. The main problems of economic security of the researched enterprise are identified. According to the results of expert analysis, it is established that the greatest influence on the level of economic security have technical and technological factors. The state of technical and technological component of economic security of the enterprise is studied (in particular, significant depreciation of fixed assets of the enterprise, insufficient level of introduction of new technologies into the operational process). It is established that the state and prospects of development of the technical and technological component of economic security are closely correlated with the financial component of economic security of communal enterprise "Ivano-Frankivskvodokotekhprom". The priority tasks of housing and communal services, determined by the program of socio-economic and cultural development of Ivano-Frankivsk region are analyzed: to carry out reconstruction of water supply and sewerage pumping stations with the use of modern energy-saving technologies; to ensure the implementation of measures to improve water quality and wastewater treatment, including the use of modern disinfection technologies; to develop and implement innovations in the field of water supply and sewerage. The necessity of strengthening the economic security of communal enterprise "Ivano-Frankivskvodokotekhprom" for all components of security is substantiated. It is recommended to give priority to improving the technical and technological component of economic security of the enterprise as the most important prerequisite, not only to increase the efficiency of operating activities of the enterprise, but also to ensure the development of housing and communal services of the region.

Key words: operational activity, economic security, technical and technological component of economic security, housing and communal menage (HCM), housing and communal services, water supply and sewerage networks, water supply and sewerage pumping stations.

Постановка проблеми. У сучасних умовах підвищеної нестабільності та кризових явищ в економіці, активованих пандемією коронавірусу COVID-19, особливої актуальності для вітчизняних підприємств набуває проблема забезпечення достатнього рівня економічної безпеки. Ця проблема є винятково важливою для підприємств житлово-комунального господарства, які беруть участь у формуванні необхідної системи життєзабезпечення територіальних громад, міст,

областей. Термінового вирішення потребує низка безпекових питань, таких як: ідентифікація внутрішніх та відстежування зовнішніх загроз в операційній діяльності підприємства; упорядкування економічних цілей та завдань подальшого організаційного розвитку підприємства за рівнем пріоритетності; діагностування стану економічної безпеки підприємства за основними функціональними складниками; розроблення та впровадження адекватної загрозам ситеми економічної безпеки

підприємства з використанням сучасного інструментарію управління економічною безпекою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження проблем економічної безпеки підприємства зробили відомі вчені: А.В. Кірієнко, Г.В. Козаченко, О.М. Ляшенко, І.Л. Плетникова, В.П. Пономарьов, В. Тамбовцев, В. Шликов та інші.

Найпопулярніші дефініції економічної безпеки на підставі вивчення сутності економічної безпеки підприємства та результатів проведеного аналізу наявних у сучасній економічній науці її тлумачень детально наведені у дослідженні О.М. Ляшенко «Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства» [1]. Зокрема, на думку авторів наведеної у монографії [2] концепції, економічна безпека підприємства трактується як «міра гармонізації в часі й просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних із ним суб'єктів навколишнього середовища, які діють поза межами підприємства».

Економічну безпеку підприємства з використанням ресурсів пов'язують такі автори, як О.В. Арєф'єва: «стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів для подолання загроз і забезпечення стабільного функціонування підприємства тепер і в майбутньому» [3]. Експертами із безпеки розроблено ґрунтовні теоретико-методичні підходи дослідження економічної безпеки як об'єкта управління, оцінки рівня економічної безпеки, чіткої градації рівнів безпеки тощо. Проте, незважаючи на актуальність цих питань, форма та зміст управління економічною безпекою в операційній діяльності підприємств житлово-комунальної сфери і надалі перебувають у неузгодженому стані, більшість змістовних характеристик такого управління конфліктують між собою, що зумовлює необхідність розроблення технології та основних підходів до управління безпекою в системі операційного менеджменту сучасного комунального підприємства.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні теоретико-методичних засад формування економічної безпеки та розробленні ефективних механізмів підвищення рівня економічної безпеки підприємств житлово-комунальної сфери на прикладі «Івано-Франківськводокотехпром» як передумови підвищення ефективності операційної діяльності підприємства. Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань:

- дослідити теоретичні засади управління економічною безпекою сучасних підприємств;
- проаналізувати стан виконання пріоритетних і першочергових завдань та заходів житлово-комунального господарства Івано-Франківської області, визначених програмою соціально-економічного та культурного розвитку області у 2019–2020 роках;

- виявити основні проблеми економічної безпеки (зокрема, техніко-технологічного складника) комунального підприємства «Івано-Франківськводокотехпром»;

- визначити напрями посилення економічної безпеки досліджуваного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Операційна діяльність комунального підприємства «Івано-Франківськводокотехпром» включає [4]: добування, виробництво і транспортування споживачам питної води; приймання і відведення стічних вод; послуги населенню з проведення водопровідних і каналізаційних мереж до індивідуальних будинків; їх ремонт, будівництво свердловин для води на садових ділянках у приватному секторі; консультативні послуги (видачу технічних умов, ведення технічного нагляду та інше).

За результатами експертного аналізу встановлено, що найбільший вплив на рівень економічної безпеки КП «Івано-Франківськводокотехпром» мають техніко-технологічні фактори, зокрема значна зношеність основних фондів підприємства, що призводить до великих втрат у мережі та підвищення плати за надану послугу за зменшення якості; фактор недостатнього рівня впровадження в операційний процес виробництва нових технологій.

Динаміка та стан основних фондів характеризуються щорічним зростанням вартості [4]: вартість основних фондів протягом 2015–2019 рр. зросла з 265,122 млн грн. до 486,954 млн грн., тобто на 83,7%. Проте динаміка показників технічного стану за досліджуваний період характеризується зростанням коефіцієнту зносу: у 2019 році зношеними виявилися 51% основних фондів підприємства.

Упродовж аналізованого періоду зусилля місцевих органів влади Івано-Франківської області спрямовувалися на забезпечення виконання пріоритетних і першочергових завдань та заходів житлово-комунального господарства, визначених програмами соціально-економічного та культурного розвитку області [5–6]. Зокрема, на реалізацію заходів регіональної цільової програми «Питна вода» в обласному бюджеті на 2012–2020 роки було передбачено 2,0 млн грн. (станом на 01.01.2020 року освоєно 1,74 млн грн.). Удосконаленню техніко-технологічного складника економічної безпеки КП «Івано-Франківськводокотехпром» протягом 2018–2019 років мало сприяти виконання таких заходів:

- провести реконструкцію водопровідних та каналізаційних насосних станцій з використанням сучасних енергозберігаючих технологій (обсяги фінансування – 1 млн грн., з яких 0,2 млн грн. – за рахунок місцевого бюджету);
- забезпечити реалізацію заходів із поліпшення якості води та очищення стоків, у тому

числі із застосуванням сучасних технологій знезараження (загальний бюджет – 7 млн грн., з яких 2,0 млн грн. – за рахунок коштів місцевого бюджету);

– здійснити розроблення та реалізацію інновацій у сфері водопостачання та водовідведення (обсяг фінансування – 10 млн грн., з яких 3 млн грн. – за рахунок місцевого бюджету).

Крім того, протягом 2019–2020 років було заплановано виконання таких заходів:

– забезпечити розвиток, реконструкцію та ремонт водопровідно-каналізаційних мереж із заміною засувної арматури з обсягами фінансування 10 млн грн., з яких 3 млн грн. – за рахунок місцевого бюджету;

– забезпечити 100% оснащення наявного житлового фонду засобами обліку та регулювання споживання холодної води тощо.

Проте стан та перспективи розвитку техніко-технологічної складової частини економічної безпеки досліджуваного підприємства тісно корелюють із фінансовою складовою частиною економічної безпеки КП «Івано-Франківськводокотехпром». За результатами аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства виявилось, що найнебезпечнішим фактором, що впливає на результати операційної діяльності КП «Івано-Франківськводокотехпром», є несплата споживачами за надані послуги. Як відомо, саме кошти, сплачені споживачами, становлять основну частку всього доходу підприємства, тому несплата є причиною загострення наявних проблем безпеки для підприємства.

Попередньо проведений PEST-аналіз операційної діяльності КП «Івано-Франківськводокотехпром» [7] також дав змогу визначити зовнішні загрози, характерні для підприємств житлово-комунального господарства міста, та основні напрями ефективного організаційного розвитку досліджуваного підприємства. Зокрема, першочергові заходи підприємства повинні бути спрямовані на поліпшення якості надання послуг споживачам; зростання надійності мереж та мінімізацію втрат під час транспортування; розширення джерел постачання та зростання обсягу реалізації питної води, контроль якості питної води тощо.

Тому посилення економічної безпеки КП «Івано-Франківськводокотехпром» необхідно здійснювати за всіма складниками комплексно (з урахуванням всіх особливостей підприємства та визначенням впливу сукупності економічних, соціальних, екологічних, організаційних, технічних та інших чинників на управління його економічною безпекою), надаючи пріоритет вдосконаленню техніко-технологічної складової частини економічної безпеки підприємства як найважливішої передумови не лише підвищення ефективності операційної діяльності підприємства, але

й забезпечення розвитку житлово-комунальної сфери області.

Висновки з проведеного дослідження.

Сукупний аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на економічну безпеку підприємства, показав, що загальний рівень безпеки КП «Івано-Франківськводокотехпром» є вкрай загрозливим: рівень зносу основних фондів щороку зростає, проте нові технології впроваджуються дуже повільно; населення незадоволене якістю та асортиментом надаваних послуг, нестабільно сплачує за них. Тому вирішення проблеми економічної безпеки підприємств житлово-комунальної сфери потребує системного аналізу основних функціональних напрямів економічної безпеки з урахуванням технологічних особливостей підприємства, а також визначення причин, джерел, характеру, інтенсивності впливу загрозливих факторів на операційні процеси підприємства та розроблення відповідних дієвих заходів щодо забезпечення необхідного та достатнього рівня захищеності усіх його підсистем, зокрема техніко-технологічної та фінансової.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ляшенко О.М. (2015). Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства. Київ: НІСД.
2. Ареф'єва О.В. (2003). *Наукові основи формування економічної безпеки підприємств. Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України*: зб. матер. наук.-практ. конф., (с. 49–53). 16–17 травня 2001 р. Київ, Україна. Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджменту і бізнесу.
3. Козаченко Г.В., Пономарьов В.П. & Ляшенко О. (2003). Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення, Київ: Лібра.
4. Офіційний сайт КП «Івано-Франківськводокотехпром». (2020). URL: <http://vodokanal.if.ua/> (дата звернення: 21.06.2020)
5. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Івано-Франківської області на 2019 рік. (2019). URL: <http://www.if.gov.ua/files/uploads/1053-27-%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.pdf> (дата звернення: 20.06.2020)
6. Програма соціально-економічного та культурного розвитку області на 2020 рік. (2020). URL: <http://www.if.gov.ua/files/uploads/1380-34%20%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.pdf> (дата звернення: 20.06.2020)
7. Ovetska O. & Huberniuk L. Research of peculiarities of organizational development of CE "Ivano-Frankivskvodokotekhprom". Development of modern technologies and scientific potential of the world: coll. of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with materials of the International scientific-practical conf. (V. 1, pp. 22–23). July 29, 2019, London, UK: NGO «European Scientific Platform».

REFERENCES:

1. Liashenko O.M. (2015). Kontseptualizatsiia upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Conceptualization of management of economic security of enterprises]. Kyiv. NISD. (in Ukrainian)
2. Arefieva O.V. (2003). Naukovi osnovy formuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv. Nederzhavna systema bezpeky pidpriemnytstva yak sub'yekt natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Scientific bases of formation of economic security of enterprises. Non-governmental security system of entrepreneurship as a subject of national security of Ukraine]: zb. mater. nauk.-prakt. konf., (s. 49–53). 16–17 travnia 2001 r. Kyiv, Ukraina. Vyd-vo Yevrop. un-tu finansiv, inform. system, menedzhmentu i biznesu.
3. Kozachenko H.V., Ponomarov V.P. & Liashenko O. (2003). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia [Economic security of the enterprise: the essence and mechanism of provision], Kyiv: Libra. (in Ukrainian)
4. Official site of KP "Ivano-Frankivskvodoekotekhprom". (2020). Available at: <http://vodokanal.if.ua/> (accessed 21 June 2020)
5. Prohrama sotsialno-ekonomichnoho ta kulturnoho rozvytku Ivano-Frankivskoyi oblasti na 2019 rik. (2019). [Program of socio-economic and cultural development of the Ivano-Frankivsk region for 2019]. Available at: <http://www.if.gov.ua/files/uploads/1053-27-%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.pdf> (accessed 20 June 2020)
6. Prohrama sotsialno-ekonomichnoho ta kulturnoho rozvytku Ivano-Frankivskoyi oblasti na 2020 rik. (2020). [Program of socio-economic and cultural development of the Ivano-Frankivsk region for 2020]. Available at: <http://www.if.gov.ua/files/uploads/1380-34%20%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0.pdf> (accessed 20 June 2020)
7. Ovetska O. & Huberniuk L. Research of peculiarities of organizational development of CE "Ivano-Frankivskvodoekotekhprom". Development of modern technologies and scientific potential of the world: coll. of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with materials of the International scientific-practical conf. (V.1, pp. 22–23). July 29, 2019, London, UK: NGO «European Scientific Platform».